

Raportti julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta

22.12.2021

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Saavutettavuudenvälvönnän yksikkö

ESAVI/43817/2021

© Aluehallintovirasto 2022

Sisällysluettelo

1	Tiivistelmä.....	3
2	Valvontatoimien kuvaus	4
2.1	Yleiset tiedot	4
2.1.1	Valvonnan ajankohdat	4
2.1.2	Valvonnasta vastaava elin	4
2.1.3	Otosten edustavuus ja jakautuminen	5
2.2	Otosten koostumus	9
2.2.1	Otoksiin sisältyvien verkkosivustojen ja mobiilisovellusten kokonaismäärä	9
2.2.2	Yksinkertaistetussa valvonnassa tarkastetut verkkosivustot	9
2.2.3	Kattavassa valvonnassa tarkastetut verkkosivustot ja mobiilisovellukset	9
2.2.4	Tarkastettujen verkkosivustojen jakautuminen	10
2.2.5	Tarkastettujen mobiilisovellusten jakautuminen käyttöjärjestelmien mukaan	13
2.3	Vastaavuus standardeihin ja teknisiin eritelmiin	14
2.3.1	Verkkosivustojen yksinkertaistettu valvonta	14
2.3.2	Verkkosivustojen kattava valvonta	14
2.3.3	Mobiilisovellusten kattava valvonta	14
2.3.4	Yksinkertaistetun valvonnan välineet ja tarkastukset	14
2.3.5	Verkkosivustojen kattavan valvonnan välineet ja tarkastukset	15
2.3.6	Mobiilisovellusten valvonnan välineet ja tarkastukset	17
3	Valvonnan tulokset	18
3.1	Yksityiskohtaiset tulokset	18
3.1.1	Verkkosivustojen yksinkertaistettu valvonta	18
3.1.2	Verkkosivustojen kattava valvonta	18
3.1.3	Mobiilisovellusten kattava valvonta	21

4	Täytäntöönpanomenettely ja palaute	23
4.1	Täytäntöönpanomenettely	23
4.1.1	Saavutettavuuskantelujen määrät vuosina 2020–2021 ...	24
4.1.2	Saavutettavuuspuutteet kanteluissa	25
4.1.3	Kanteluratkaisuissa annettu viranomaisohjaus	26
4.2	Valvontaviranomaisen mahdollisuus antaa määräyksiä.....	28
4.3	Kysely digipalvelulain toimeenpanosta	28
5	Muut toimenpiteet vuosina 2018–2021	30
5.1	Sidosryhmien kuuleminen	30
5.1.1	Järjestöjen kuuleminen	30
5.1.2	Yritysyhteistyö.....	32
5.2	Tiedottaminen saavutettavuuspolitiikasta	32
5.2.1	Digipalvelulain voimaantulosta tiedottaminen	32
5.2.2	Saavutettavuuskampanja eri medioissa	33
5.2.3	Kanteluiden päätöslyhennelmät	34
5.2.4	Lainsäädännön seurantaryhmä	34
5.2.5	YK:n vammaisyleissopimuksen kansallinen toimintaohjelma 35	
5.2.6	Kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma	36
5.2.7	Euroopan komission kyselystä tiedottaminen	36
5.2.8	Lausunnot	36
5.3	Kokemuksia ja havaintoja saavutettavuusvaatimusten täytäntöönpanosta	37
5.3.1	Tiedot koulutus- ja tiedotustoiminnasta	39
6	Liitteet	44

1 Tiivistelmä

Suomessa (poislukien Ahvenanmaan maakunta) saavutettavuusdirektiivin säännökset on saatettu voimaan lailla digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (306/2019) eli digipalvelulailla. Tämän raportin on laatinut ja sen sisällöstä vastaa Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuuden valvonnan yksikkö, joka toimii digipalvelulain saavutettavuusvaatimuksia valvovana viranomaisena.

Raportti sisältää Euroopan komission täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2018/1524 liitteen II mukaiset tiedot. Lisäksi raportissa on saavutettavuusdirektiivin (EU) 2016/2102 artiklan 8 mukaiset tiedot, jotka ensimmäisessä raportissa tulee olla. Nämä tiedot kuvaavat saavutettavuusdirektiivin täytäntöönpanoa valvontaa laajemmin.

Raportissa kuvataan, miten valvontarekisterin tiedot on koottu ja otos muodostettu. Yksinkertaistetun valvonnan otannan muodostamiseen kehitettiin algoritmi, joka vastaisi mahdollisimman hyvin komission täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2018/1524 reunaehtoja. Kattavan valvonnan otannassa painotettiin kansallisten sidosryhmien näkemyksiä digitaalisista palveluista, joiden tulisi sisältyä valvontaotokseen.

Suomen (poislukien Ahvenanmaan maakunta) väkiluvun perusteella yksinkertaistetun valvonnan otoksen koon piti olla ensimmäisellä valvontajaksolla 185 verkkosivustoa. Tähän tavoitteeseen ei päästy, vaan yksinkertaistetussa valvonnassa ehdittiin tarkastaa vain 105 verkkosivustoa. Kattavassa valvonnassa valvontaviranomainen tarkasti komission täytäntöönpanopäätöksen mukaisen määrän digitaalisia palveluja, eli 20 verkkosivustoa ja neljä mobiilisovellusta. Kattavassa valvonnassa tarkastetuista palveluista yksikään ei täyttänyt kaikkia saavutettavuusvaatimuksia. Yksinkertaistettu valvonta suoritettiin Etelä-Suomen aluehallintoviraston

valvontatyöhön kehittämällä Salvia-palvelulla. Kattava valvonta tehtiin pääasiallisesti asiantuntijatyönä.

Raportissa kuvataan myös digipalvelulain mukaisia täytäntöönpanomenettelyjä ja sitä, miten käyttäjät ovat hyödyntäneet niitä. Ensimmäisellä raportointijaksolla valvontaviranomainen on käsitellyt käyttäjien tekemiä kanteluja ja tarvittaessa ohjannut palveluntarjoajia saavutettavuusvaatimuksista ja velvoitteista. Kantelujen määrät ovat jatkuvasti kasvaneet.

Lisäksi raportissa kerrotaan valvontaviranomaisen tekemästä sidosryhmäyhteistyöstä ja toteutuneesta ohjauksesta ja neuvonnasta. Keskeinen viestintäkanava on valvontaviranomaisen verkkosivusto. Lisäksi ohjausta ja neuvontaa toteutetaan järjestämällä ja osallistumalla eri tilaisuuksiin.

2 Valvontatoimien kuvaus

2.1 Yleiset tiedot

2.1.1 Valvonnan ajankohdat

Verkkosivustojen kattava valvonta suoritettiin 27.4.2021–24.11.2021.

Verkkosivustojen yksinkertaistettu valvonta suoritettiin 12.10.2021–21.12.2021.

Mobiilisovellusten kattava valvonta suoritettiin 3.9.2021–15.12.2021.

2.1.2 Valvonnasta vastaava elin

Digipalvelulain saavutettavuusvaatimusten valvonnasta vastaa Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuudenvalvonnan

yksikkö. Verkkosivustojen kattavassa valvonnassa ja mobiilisovellusten kattavassa valvonnassa Etelä-Suomen aluehallintovirasto on käyttänyt apuna myös ulkopuolisia asiantuntijoita, kuten kansallinen laki (306/2019) mahdollistaa.

2.1.3 Otosten edustavuus ja jakautuminen

2.1.3.1 Valvontarekisterin tietojen koostaminen

Suomalaisille verkkosivustoille ei ollut valmiiksi olemassa luokittelua, joka vastaisi täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2018/1524 liitteen I kohdassa 2.2.3 mainittuja nimikkeitä. Luokitteluun valittiin käyttäväksi Tilastokeskuksen rekisteröityjen oikeushenkilöiden TOL2008-toimialaluokituksen standardia, joka perustuu Euroopan unionin toimialaluokitus NACEen.

Viranomaisten tai julkisoikeudellisten laitosten digitaalisista palveluista ei ollut myöskään rekisteriä, joka olisi soveltunut saavutettavuuden valvonnan tarpeeseen. Otoksen muodostukseen valittiin siis seuraava menettely:

1. kootaan ja ylläpidetään rekisteriä oikeudelliset ehdot täyttävistä oikeushenkilöistä
2. muodostetaan rekisteristä otos oikeushenkilöistä
3. varmistetaan kunkin otokseen valitun oikeushenkilön osalta, tarjoaako toimija saavutettavuusvaatimusten piiriin kuuluvaa digipalvelua.

Rekisteriä koostettiin useista kymmenistä eri lähteistä, muun muassa valtionapuja vastaanottaneista organisaatioista. Lisäksi tilastokeskukselta tilattiin listaus oikeushenkilöistä muun muassa näiden oikeudellisen luonteen, organisaatiotyyppin, toimialan ja omistajatyypin perusteella.

Eri lähteistä koottuja tietoja yhdistelemällä saatiin muodostettua ensimmäinen rekisteri noin 15 000 yksilöidystä oikeushenkilöstä. Rekisteristä suuri osa koostui kuitenkin sosiaali- ja terveysalan yksityisistä toimijoista. Lähes aina täytyy tapauskohtaisesti varmistaa, liittyykö näiden tarjoamiin palveluihin tai verkkosivustoihin julkista hallintotehtävää tai muuta velvoitetta saavutettavuusvaatimusten noudattamiselle.

Lopuksi Tilastokeskukselta tilattiin rekisteriin kertyneistä organisaatioista yritystiedot, jotka sisälsivät muun muassa luettelon organisaatioiden toimipisteistä sekä niiden sijainneista ja toimialaluokista. Organisaatiot pystyttiin näin luokittelemaan maantieteellisen sijainnin, hallinnon tason ja toimialaluokkien mukaan.

2.1.3.2 Yksinkertaistetun valvonnan otos

Otoksen muodostamiseen kehitettiin algoritmi, jonka tavoitteena oli pyrkiä toistamaan rekisterissä esiintyvien luokkien suhteet mahdollisimman hyvin yksinkertaistetun valvonnan otoksessa. Suhdelukujen toistamiselle 185 organisaation otoskoko osoittautui kuitenkin haastavaksi. Kun tarkastuksia päästiin loppuvuodesta 2021 suorittamaan, palveluita poimittiin pienempiin eriin vaiheistettusti. Valvonnan toteutuneeseen jakaumaan saattoi myös vaikuttaa, että muodostetun otoksen 185 palvelusta ehdittiin tarkastaa vain 105 palvelua.

Koska tosiasiallista rekisteriä internetin suomalaisten verkkosivustojen jakautumisesta palvelutyyppejen mukaan tai näiden käyttäjien maantieteellisestä sijoittumisesta ei ollut, päädyttiin korvikemuuttujina käyttämään organisaatioiden toimipisteiden määrää ja toimialoja. Oletuksena oli, että merkittävä määrä organisaation toimialakohtaisia toimipisteitä korreloi suoraan myös tuon organisaation samaan toimialaan liittyvän verkkosivuston yhteiskunnallisen merkityksen kanssa.

Otoksen muodostuksessa kukin osajoukko koostettiin rekisterin oikeushenkilöiden sijasta näiden toimipisteistä. Näin esimerkiksi satojentuhansien asukkaiden kaupunkien, joilla oli kymmeniä terveydenhuollon toimipisteitä, oli myös kymmeniä kertoja suuremmat todennäköisyydet saada terveydenhuollon verkkosivustonsa valvonnan otokseen kuin yksityisellä yhden toimipisteen toimijalla.

Samalla toimipistekohtaisten toimialaluokitusten hyödyntäminen merkitsi, että esimerkiksi kunnilta pystyttiin tunnistamaan muitakin palvelutyyppejä kuin näiden päätoimiala, joka oli julkinen hallinto (TOL2008-luokituksessa "O: Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus"). Suurimmilta kaupungeilta näin valikoitui valvonnassa tarkastettavaksi useampaan toimialaan liittyvät verkkosivustot. Otoksen muodostuksen tietomalli vastasi näin valvontaa koskevaan veloitteeseen kattaa mahdollisimman kattavasti erilaisia julkisen sektorin palveluja.

Tästä kuitenkin seurasi myös, että otoksen yhteydessä valikoituneet viranomaisen toimialaluokat tuli huomioida myös, kun tehtiin valintaa toimijan verkkosivustosta, joka tarkastettaisiin.

Monilla kunnilla on käytössä vain yksi pääasiallinen verkkosivusto, jonka alisivut kattavat nämä useat eri toimialat. Valvonnan toteutuksessa päädyttiin ratkaisuun, että turvataksemme palvelutyyppien edustavuuden valvonnassa, teemoiltaan laajoilta verkkosivuilta pyrittiin tarkastus painottamaan valittuun toimialaan liittyviin sivuston osiin. Lisäksi sivustoilta tarkastettiin myös esimerkiksi saavutettavuusselosteen, yhteystietojen, ajankohtaistiedotteiden sekä muiden oletetulle käyttäjälle olennaisiksi arvioitujen sivujen sisältöjä.

Kun valvonnassa tarkastetut sisällöt kohdistuivat selkeämmin yksittäiselle vastuualueelle tai toimialalle, tämän toivottiin nopeuttavan jatkotoimia. Ajateltiin, että viranomaiset pystyisivät nopeammin käsittelemään tarkastusraportit ja korjaamaan saavutettavuuspuutteet.

2.1.3.3 Verkkosivustojen ja mobiilisovellusten kattavan valvonnan otokset

Verkkosivustojen ja mobiilisovellusten kattavan valvonnan otannassa on huomioitu vammaisjärjestöjen näkemyksiä digitaalisista palveluista, joiden tulisi sisältyä valvontaotokseen. Aluehallintovirasto on kuullut järjestöjä otoksen koostumuksesta kahteen eri otteeseen, marraskuussa 2019 ja joulukuussa 2020.

Lisäksi kattavan valvonnan kohteena olevia digitaalisia palveluja on valittu riskiperusteisesti. Valinnassa on siis huomioitu käyttäjien tekemiä ilmoituksia ja kantelujen käsittelyssä esiin nousseita saavutettavuuspuutteita. Osa ilmoituksista on ensin käsitelty kanteluina (joista tarkemmin luvussa 4), minkä jälkeen ne on lisäksi otettu osaksi valvontaohjelmaa. Osa ilmoituksista on siirretty suoraan osaksi valvontaohjelmaa.

Mobiilisovellusten otoksen muodostuksessa on huomioitu usein ladattavat mobiilisovellukset.

Verkkosivustojen kattavan valvontaotoksen valinnassa on huomioitu myös tavoitteet, jotka on määritelty saavutettavuuden vahvistamiseksi YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallisessa toimintaohjelmassa vuosille 2020–2023. Toimintaohjelman tekemisestä on vastannut vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE.

2.2 Otosten koostumus

Komission täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2018/1524 liitteen I kohdan 2.1 mukaan valvonnan otosten koot perustuvat jäsenvaltion väkilukuun. Suomen (pois lukien Ahvenanmaan maakunta) väkiluku oli 5 495 408 henkilöä 31.12.2019.

2.2.1 Otoksiin sisältyvien verkkosivustojen ja mobiilisovellusten kokonaismäärä

Yksinkertaistetun ja kattavan valvonnan otoksiin sisältyi verkkosivustoja ja mobiilisovelluksia yhteensä 129 kpl.

2.2.2 Yksinkertaistetussa valvonnassa tarkastetut verkkosivustot

Täytäntöönpanopäätöksen liitteen I kohdan 2.1.2 mukaan verkkosivustoja koskevassa yksinkertaistetussa valvonnassa otoksen vähimmäiskoko valvontajaksolla 2020–2021 on 2 verkkosivustoa 100 000:ta asukasta kohti ja sen lisäksi 75 verkkosivustoa. Suomen (pois lukien Ahvenanmaan maakunta) väkiluvun perusteella yksinkertaistetun valvonnan otoksen koon tuli olla 185 verkkosivustoa.

Valvontatyöhön tarvittavaa ohjelmistoa on kehitetty kevästä 2020 asti. Koska ohjelmisto oli kuitenkin valmis käyttöön vasta lokakuussa 2021, otoksesta ehdittiin tarkastaa vain 105 verkkosivustoa. Täytäntöönpanopäätöksessä asetettuun tavoitteeseen ei siis päästy.

2.2.3 Kattavassa valvonnassa tarkastetut verkkosivustot ja mobiilisovellukset

Verkkosivustojen kattavan valvonnan vähimmäiskoko on asetettu täytäntöönpanopäätöksen liitteen I kohdassa 2.1.4. Otoksen vähimmäiskoko valvontajaksolla 2020–2021 on 5 prosenttia yksinkertaistetun valvonnan otoksen

vähimmäiskoosta ja sen lisäksi 10 verkkosivustoa.
Verkkosivujen kattavan valvonnan otoksen koon tuli siis olla 20 verkkosivustoa.

Mobiilisovellusten valvonnan vähimmäiskoko on asetettu liitteen I kohdassa 2.1.5. Mobiilisovellusten otoksen vähimmäiskoon piti olla 1 mobiilisovellus 1 000 000:aa asukasta kohti ja sen lisäksi 6 mobiilisovellusta.

Täytäntöönpanopäätöksen 3 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on kohtuullisin toimin pyrittävä siihen, että valvonta kattaa vähintään kolmasosan tästä edellä mainitusta määrästä. Valvontajaksolla 23.6.–31.12.2021 otoksen piti siis olla vähintään 4 mobiilisovellusta.

Kattavan valvonnan menetelmällä tarkastettiin vaaditut 20 verkkosivustoa ja 4 mobiilisovellusta eli yhteensä 24 digitaalista palvelua.

2.2.4 Tarkastettujen verkkosivustojen jakautuminen

2.2.4.1 Palveluntarjoajien jakautuminen hallinnon tason perusteella

	palveluntarjoajat (rekisteri)	yksin- kertaistettu valvonta	kattava valvonta
A: valtio	158	14	14
B: NUTS1– NUTS3	127	13	5
C: LAU1–LAU2	414	66	1
D: muut	15113	12	0

2.2.4.2 Palveluntarjoajien jakautuminen maantieteellisesti

	palveluntarjoajat (rekisteri)	yksin- kertaistettu valvonta	kattava valvonta
FI1B: Helsinki- Uusimaa	5517	24	14
FI1C: Etelä- Suomi	2994	24	2
FI1D: Pohjois- ja Itä-Suomi	3602	35	3
FI19: Länsi- Suomi	3699	22	1

2.2.4.3 Verkkosivustojen jakautuminen palvelujen mukaan

Taulukon toisessa sarakkeessa on lukumäärä oikeushenkilöistä, joilla on kyseisen toimialan toimipisteitä. Yksittäisillä oikeushenkilöillä on usein toimintaa useilla eri toimialoilla ja toimipisteissä, joten moni organisaatio esiintyy useiden rivien luvuissa.

Toimialaluokka	organisaatiot (rekisteri)	sivustoja yksinker- taistetussa valvon- nassa	sivustoja kattavassa valvon- nassa
----------------	------------------------------	---	---

A: Maatalous, metsätalous ja kalatalous	67	1	0
B: Kaivostoiminta ja louhinta	0	0	0
C: Teollisuus	31	1	0
D: Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	21	1	0
E: Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito	145	5	0
F: Rakentaminen	147	5	0
G: Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	87	0	0
H: Kuljetus ja varastointi	54	3	1
I: Majoitus- ja ravitsemistoiminta	293	2	0
J: Informaatio ja viestintä	219	3	0
K: Rahoitus- ja vakuutustoiminta	68	0	0

L: Kiinteistöalan toiminta	113	1	0
M: Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	407	10	0
N: Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	375	11	1
O: Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	425	19	13
P: Koulutus	720	15	1
Q: Terveys- ja sosiaalipalvelut	11449	16	3
R: Taiteet, viihde ja virkistys	1824	6	1
S: Muu palvelutoiminta	1861	6	0
U: Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	2	0	0

2.2.5 Tarkastettujen mobiilisovellusten jakautuminen käyttöjärjestelmien mukaan

Mobiilisovellusten otoksessa tarkastettiin kaksi Android-käyttöjärjestelmälle luotua mobiilisovellusta ja kaksi iOS-käyttöjärjestelmälle luotua mobiilisovellusta.

2.3 Vastaavuus standardeihin ja teknisiin eritelmiin

2.3.1 Verkkosivustojen yksinkertaistettu valvonta

Verkkosivustojen yksinkertaistetussa valvonnassa käytetyt testaussäännöt ja niitä vastaavat WCAG 2.1

-onnistumiskriteerit on eritelty liitteessä I: Verkkosivustojen yksinkertaistetun valvonnan menetelmät.

2.3.2 Verkkosivustojen kattava valvonta

Verkkosivustojen kattavassa valvonnassa käytetyt menetelmät ja niitä vastaavat WCAG 2.1 -onnistumiskriteerit on eritelty liitteessä II: Verkkosivustojen kattavan valvonnan menetelmät.

2.3.3 Mobiilisovellusten kattava valvonta

Mobiilisovellusten kattavassa valvonnassa käytetyt menetelmät ja niitä vastaavat WCAG 2.1 -onnistumiskriteerit on eritelty liitteessä III: Mobiilisovellusten kattavan valvonnan menetelmät.

2.3.4 Yksinkertaistetun valvonnan välineet ja tarkastukset

Yksinkertaistettu valvonta suoritettiin Etelä-Suomen aluehallintoviraston valvontatyöhön kehittämällä Salvia-palvelulla, joka käyttää testaamiseen QualWeb-testauskirjastoa. Salvia-palvelu tuottaa EARL-muotoisista testiraporteista selkeämmät PDF-muotoiset tarkastusraportit, jotka toimitetaan palveluntarjoajille.

Salvian tarkastettavaksi sivustolta pyrittiin valitsemaan sivuja, joissa olisi erilaisia sisältöelementtejä kuten taulukoita ja lomakkeita sekä jotka ovat käyttäjille keskeisiä tarkastettavan palvelun teeman kannalta. Jokaiselta sivustolta pyrittiin myös tarkastamaan saavutettavuusseloste, palautelomake ja yhteystietosivu. Tarkastettaviin sivuihin sisällytettiin myös eri kieliversioita, jos sellaisia oli tarjolla.

Salvian tarkastuksen lisäksi kirjattiin ylös silmämääräisesti havaittuja puutteita. Tällaisia olivat esimerkiksi puuttuneet tekstivastineet sekä puuttuneet tai hankalasti löydettävät saavutettavuusselosteet. Näitä ei kuitenkaan tarkastettu systemaattisesti, vaan painotus oli suorittaa tarkastukset automatisoidusti Salvialla. Myöskään käytettävyystestejä ei tehty.

Tarkastusten laajuus ja tarkastusraportit pyrittiin pitämään hallittavassa koossa, jotta palveluntarjoajilla olisi paremmat edellytykset perehtyä raporttiin ja korjata havaittuja puutteita nopeasti. Tästä lähtökohdasta päädyttiin seuraaviin ratkaisuihin:

- Kaikista sivustoista testattiin pääsääntöisesti 25 sivua.
- Laaja-alaisten toimijoiden laajoilta verkkosivustoilta valittiin paikoin tarkastukseen vain palvelun osa – esimerkiksi suurelta kunnalta saatettiin tarkastaa vain terveydenhuollon teemaan liittyvä osa verkkosivustoa. Asiaa on avattu tarkemmin edellä kohdassa 2.1.3.2.
- Sisältökohtaisia testejä tiivistettiin palveluntarjoajille toimitettaviin tarkastusraportteihin. Näissä raporteissa testit erittelevät tarkasti vain virheellisiksi toteutuksiksi tunnistetut tulokset. Muut tulostyyppit – hyväksytyt, soveltumattomat ja epävarmat – esiteltiin tiiviimmin.

Tälläkin tiivistyksellä palveluntarjoajille toimitettavista PDF-raporteista tuli lyhimmillään useamman kymmentä sivua ja pisimmillään yli tuhatsivuisia.

2.3.5 Verkkosivustojen kattavan valvonnan välineet ja tarkastukset

Verkkosivustojen kattavassa valvonnassa kaikki sivustot testattiin automaattitestaustyökalulla, Deque axe DevTools -

lisäosalla Chrome-selaimessa. Useat sivustot testattiin Deque axe DevTools -lisäosalla myös Firefox-selaimessa. Joidenkin sivustojen kohdalla automaattitestaustyökaluna käytettiin myös Lighthouse-lisäosaa Chrome- ja Firefox-selaimissa. Sivujen rakennetta tarkasteltiin lisäksi WebAIM WAVE -lisäosalla Chrome-selaimessa. Joidenkin sivustojen kohdalla käytettiin lisäksi Taba11Y- tai Lighthouse-lisäosia Chrome-selaimessa. Automaattitestien tulokset varmistettiin selainten Tarkista-työkalun (element inspector) avulla näkyvästä koodista.

Jos automaattitesti ei pystynyt mittaamaan kontrasteja esimerkiksi taustakuvan vuoksi, syötettiin tarkasteltavissa elementeissä käytetyt väriarvot joko Paciello Goup Colour Contrast Analyser (CCA) 3.1.2 -ohjelmaan tai WebAIM Contrast Checkeriin. Jos tarkasteltava elementti oli taustakuvan päällä, etsittiin huonoin kontrastiarvo joko CCA:n pipettityökalulla tai WebAIM:in Contrast Checkerin pipettityökalulla.

Sivut käytiin manuaalisesti läpi joko NVDA-ruudunlukuohjelmalla tai VoiceOver-ruudunlukuohjelmalla sekä nuolinäppäimillä että tabulaattorilla selaamalla.

Osalla sivustoista skaalautuvuutta tarkasteltiin Chromen DevTools-mobiililaitesimulaatiolla (iPhone 5) ja selaimien sisällön suurentamisen työkalulla. Osalla sivustoista skaalautuvuutta tarkasteltiin selainikkunan kokoa muuttamalla, selaimien sisällön suurentamisen työkalulla sekä pelkästään tekstin kokoa suurentamalla selaimessa. Osalla sivustoista skaalautuvuutta tarkasteltiin selainten sisäisellä zoomauksella ja selainikkunan kokoa skaalaamalla. Osalla sivustoista skaalautuvuutta tarkasteltiin iPhonen text resizing -saavutettavuustoiminnolla ja selaimien sisällön suurentamisen työkalulla. Joillakin sivustoilla käytettiin lisäksi Window Resizer -lisäosaa. Tekstin välitystä tarkasteltiin käyttäen apuna Text Spacing bookmarklet -kirjanmerkkisovelmaa.

Mahdollinen ladattava asiakirja (pdf-tiedosto) tarkastettiin joko Access for all foundation PDF Accessibility Checker 3 -ohjelmalla (ISO-/DIN-Standard 14289-1 PDF/UA) tai Adobe Acrobat Pro DC -ohjelman Accessibility Check -toiminnolla. Joidenkin sivustojen kohdalla käytettiin molempia edellä mainittuja työkaluja.

Tämän lisäksi asiakirjat tarkastettiin manuaalisesti joko Adobe Acrobat Reader DC ja NVDA -yhdistelmällä tai Adobe Acrobat Reader DC ja VoiceOver -yhdistelmällä.

Valvonnan yhteydessä ei tehty käytettävyystestejä.

2.3.6 Mobiilisovellusten valvonnan välineet ja tarkastukset

Mobiilisovellusten kattavan valvonnan tarkastukset suoritettiin sovelluskaupoista ladattaviin sovelluksiin.

Applen iOS-käyttöjärjestelmälle suunnitellut sovellukset tarkastettiin käyttäen testilaitteina puhelimia iPhone 11 Pro (iOS 15.02.2) ja iPhone 8 (iOS 14.8) sekä VoiceOver-ruudunlukijaa. Näppäimistökäyttöön liittyvissä tarkastuksissa käytettiin apuna ulkoista näppäimistöä (Fujtech 3.0 TKL Bluetooth näppäimistö) liitettynä iPhone 8 -puhelimeen.

Android-käyttöjärjestelmälle suunnitellut sovellukset tarkastettiin käyttäen testilaitteina puhelimia Nokia X10 (Android 11) ja Samsung Galaxy A71 (Android 11) sekä TalkBack-ruudunlukijaa. Näppäimistökäyttöön liittyvissä tarkastuksissa käytettiin apuna ulkoista näppäimistöä (Fujtech 3.0 TKL Bluetooth näppäimistö) liitettynä Samsung Galaxy A71 -puhelimeen.

Valvonnan yhteydessä ei tehty käytettävyystestejä.

3 Valvonnan tulokset

3.1 Yksityiskohtaiset tulokset

3.1.1 Verkkosivustojen yksinkertaistettu valvonta

Yksinkertaistetun valvonnan tulokset on esitelty liitteessä IV: Verkkosivustojen yksinkertaistetun valvonnan tulokset.

Testikohtaisten tulosten hajontaa on esitelty myös box plot -visualisoinneissa liitteessä IVa: Verkkosivustojen yksinkertaistetun valvonnan tulosten visualisointi.

Tarkat luvut löytyvät Excel-taulukosta liitteestä IVb: Verkkosivustojen yksinkertaistetun valvonnan tulosten erittely.

3.1.2 Verkkosivustojen kattava valvonta

Verkkosivustojen kattavassa valvonnassa suoritettujen tarkastuksien perusteella yksikään valvonnassa mukana ollut sivusto ei täysin täyttänyt digipalvelulain saavutettavuusvaatimuksia. Tarkastuksessa tuli kuitenkin eteen joitakin yksittäisiä sivuja, joilla ei havaittu saavutettavuuspuutteita.

Saavutettavuusselosteen sivu sekä sähköisen saavutettavuuspalautteen sivu tarkastettiin osana kattavaa valvontaa niiltä verkkosivustoilta, joilta kyseiset sivut löytyivät. Yhdellä sivustolla ei ollut tarkastushetkellä ollenkaan saavutettavuusselostetta, ja kyseinen palveluntarjoaja on ohjeistettu laittamaan seloste verkkosivustolle viipymättä. Saavutettavuuspuutteita havaittiin kaikilla tarkastetuilla saavutettavuusselosteiden sivuilla sekä yhtä lukuun ottamatta kaikilla saavutettavuuspalautteen antamiseen tarkoitetuilla sivuilla. Toisaalta kaikilla sivustoilla ei ollut sähköistä lomaketta saavutettavuuspalautteen antamiseen, vaan saavutettavuuspalaute pyydettiin antamaan sähköpostitse.

Useat havaitut saavutettavuuspuutteet toistuvat useilla saman sivuston sivuilla. Huomionarvoista on se, että jos puute havaittiin esimerkiksi päänavigaatiossa, hakutoiminnossa, footerissa, murupolussa tai evästeiden hyväksymisen ikkunassa, niin se tyypillisesti toistui hyvin monella yksittäisellä sivulla. Samoin jos toteutuksessa oli käytetty käyttöliittymäkomponenteissa tiettyä toteutustapaa systemaattisesti läpi sivuston, sama puute toistui tyypillisesti usealla yksittäisellä sivulla. Yleisimmät esimerkit tällaisista käyttöliittymäkomponenteista olivat linkit ja painikkeet.

Useimmat havaitut saavutettavuuspuutteet liittyivät elementtien ohjelmalliseen merkitsemiseen. Tämän perusteella arvioitiin, että havaittujen puutteiden vaikutukset ulottuvat ennen kaikkea avustavien teknologioiden avulla sivustoa käyttäville. Tarkastuksen perusteella suurin osa havaituista puutteista vaikeuttaakin ennen kaikkea sokeiden ja heikkonäköisten henkilöiden mahdollisuuksia käyttää palveluita.

Kaikilla valvonnassa mukana olleilla sivustoilla havaittiin vähintäänkin yksi saavutettavuuspuute, joka liittyi kriteeriin 4.1.2 Nimi, rooli, arvo. Puutteita havaittiin erityisesti käyttöliittymäkomponenttien saavutettavien nimien kanssa. Tällaisia puutteita havaittiin erilaisten kuvien ja ikonien kohdalla, jotka toimivat painikkeina tai linkkeinä. Myös joiltakin iframe-elementeiltä puuttui saavutettava nimi. Tarkastuksessa huomio kiinnittyi erityisesti siihen, että toteutuksessa pitäisi nykyistä paremmin huomioida myös eri selainikkunan koot. Useat havaitut puutteet nimittäin ilmenivät, kun sivua tarkasteltiin mobiililaitteen näyttökokoja vastaavalla selainikkunan koolla.

Yleinen puute oli myös saman id-attribuutin käyttäminen useammalle kuin yhdelle elementille, jolloin id ei ole yksilöivä. Tämä kirjattiin puutteena yhteensä 14 verkkosivuston kohdalla.

20 tarkastetusta verkkosivustosta. Tyypillisesti tällainen puute ilmeni useamman elementin kohdalla sekä usealla yksittäisellä sivulla.

Puutteita tekstin ja taustan välisen kontrastin suhteen havaittiin kahta sivustoa lukuun ottamatta kaikilla otantaan valikoituneilla sivustoilla. Havaitut puutteet liittyivät tyypillisesti muuhun tekstiin kuin varsinaiseen leipätekstiin: esimerkiksi erilaisiin lisätietoihin ja -informaatioihin, pääsisältöä täydentäviin sisältöihin ja virheilmoitusteksteihin. Puutteita havaittiin myös linkkitekstien sekä muissa käyttöliittymäkomponenteissa esiintyvien tekstien värin ja taustan kontrastisuhteessa.

Ei-tekstuaalisten elementtien tekstivastineissa havaittiin puutteita yhteensä 12 verkkosivustolla tarkastetusta 20 verkkosivustosta. Yllä kuvatun saavutettavan nimen puuttumisen lisäksi puutteita havaittiin esimerkiksi siinä, että logoilta puuttui tekstivastineita, kuvien tekstivastineet eivät vastanneet kuvan sisältöä ja yksinomaan koristeellisille elementeille oli annettu tekstivastine. Joissakin tapauksissa kuva tarjosi enemmän informaatiota kuin tekstivastine. Joissakin tapauksissa tekstivastine taas ei vastannut kuvan sisältöä. Joistakin yksittäisistä kuvista puuttui tekstivastine kokonaan.

Tarkastetusta 20 verkkosivustosta yhteensä 9 verkkosivustolla havaittiin puutteita tekstin välistyksessä. Tekstin välistystä muutettaessa havaittiin tyypillisinä puutteina tekstin katkeamista ja tekstin rivittymistä alemman tekstirivin päälle. Lisäksi tyypillisinä puutteina kirjattiin, että teksti ei aina mahtunut kokonaan sille varattuun tilaan, tai se saattoi mennä vierekkäisen tekstin päälle.

Myös näppäimistökäyttöön liittyviä saavutettavuuspuutteita havaittiin useilla tarkastuksessa mukana olleilla sivustoilla.

Useat näppäimistökäyttöön liittyvät saavutettavuuspuutteet havaittiin kapealla näyttökoolla esiintyvissä elementeissä, kuten erilaisissa painikkeissa, joihin ei joko päässyt navigoimaan pelkän näppäimistön avulla ollenkaan tai joiden toiminnallisuus ei ollut suoritettavissa pelkän näppäimistön avulla. Yhteensä 13 verkkosivustolla tarkastetusta 20 verkkosivustosta havaittiin, että näkyvä kohdistus puuttui yksittäisten käyttöliittymäelementtien kohdalla (WCAG 2.1 Onnistumiskriteeri 2.4.7 Näkyvä kohdistus). Puutteita kohdistusjärjestyksessä (WCAG 2.1 Onnistumiskriteeri 2.4.3 Kohdistusjärjestys) havaittiin yhteensä 12 verkkosivustolla.

Yleisimmät puutteet ladattavissa asiakirjoissa olivat seuraavat:

- ei-tekstuaaliselta sisällöltä puuttui vaihtoehtoinen teksti (WCAG 2.1 Onnistumiskriteeri 1.1.1)
- asiakirjan sisältöä ei ollut koodimerkitty (esimerkiksi WCAG 2.1 Onnistumiskriteerit 1.1.1, 1.3.1, 1.3.2, 2.4.4)
- asiakirjan lukemisjärjestystä ei ollut määritetty oikein (WCAG 2.1 Onnistumiskriteeri 1.3.2)
- asiakirjan otsikko puuttui, tai se ei kuvannut asiakirjan sisältöä (WCAG 2.1 Onnistumiskriteeri 2.4.2, EN 301549 -standardin (V2.1.2) luvussa 10.2.4.2 mainituin tarkennuksin)
- asiakirjan pääkieltä ei ollut määritelty (WCAG 2.1 Onnistumiskriteeri 3.1.1, EN 301549 -standardin (V2.1.2) luvussa 10.3.1.1 mainituin tarkennuksin).

3.1.3 Mobiilisovellusten kattava valvonta

Mobiilisovellusten kattavassa valvonnassa suoritettujen tarkastuksien perusteella yksikään valvonnassa mukana ollut sovellus ei täysin täyttänyt digipalvelulain

saavutettavuusvaatimuksia. Tarkastuksessa tuli eteen joitakin yksittäisiä näkymiä, joilla ei havaittu saavutettavuuspuutteita.

Yleisimmin esiintyvät saavutettavuuspuutteet liittyivät käyttöliittymäkomponenttien roolin ohjelmalliseen merkitsemiseen. Tällaisia puutteita havaittiin kaikissa neljässä tarkastetussa sovelluksessa. Hyvin useissa tapauksissa painikkeiden ja linkkien rooli ei ollut ruudunlukijalla todennettavissa. Jonkin verran ilmeni puutteita myös käyttöliittymäkomponenttien saavutettavan nimen ja käyttöliittymäkomponentin tilan (esimerkiksi avattu/suljettu tai valittu/ei-valittu) ilmaisemisessa avustaville teknologioille.

Kaikissa tarkastetuissa sovelluksissa havaittiin myös puutteita otsikoiden ohjelmallisessa merkitsemisessä. Useimmissa tapauksissa visuaalisesti otsikoilta näyttävät elementit eivät olleet ohjelmallisesti merkittyinä otsikoiksi. Tällöin ruudunlukija ei tunnistanut niitä otsikkoelementeiksi vaan luki ne samalla tavoin kuin tavalliset tekstielementit.

Kolme neljästä tarkastetusta sovelluksesta ei mukautunut laitteen asentoon, vaan sisältö oli lukittu ainoastaan pystyasentoon.

Osassa sovelluksista oletusarvoista luonnollista kieltä ei ollut merkitty.

Tekstin ja taustan välinen kontrasti oli pääosin vaatimusten mukainen. Puutteita havaittiin joidenkin painikkeiden näppäimistökohdistetun tilan tekstin kohdalla, joidenkin ilmoitus- ja virheilmoitustekstien kohdalla, sekä yksittäisten muiden käyttöliittymäkomponenttien kohdalla.

Joitakin puutteita havaittiin myös näppäimistökäytössä. Kaikkiin käyttöliittymäkomponentteihin ei päässyt pelkällä näppäimistöllä eikä kaikkien käyttöliittymäkomponenttien toiminnallisuus toiminut pelkän näppäimistön avulla. Myöskään

joitakin pop-up-ikkunoita ei voinut selata alas saakka pelkän näppäimistön avulla.

Joidenkin yksittäisten kuvien kohdalla oli puutteita vaihtoehtoisissa teksteissä: kuvan vaihtoehtoinen sisältö ei vastannut kuvan visuaalista informaatiota tai täysin koristeelliselle kuvalle oli turhaan annettu vaihtoehtoinen teksti.

Joihinkin yksittäisiin syötekenttiin ei ollut ohjelmallisesti liitetty ohjeita tai nimilappuja.

Leipätekstin seassa olevia linkkejä ei ollut aina erotettu leipätekstistä, joten niiden valitseminen ei aina onnistunut ruudunlukijan tai pelkän näppäimistön avulla.

Loput yksittäiset puutteet liittyivät WCAG 2.1 -ohjeistuksen onnistumiskriteereihin 1.3.2 Merkitykseen vaikuttava järjestys, 1.3.5 Määrittele syötteen tarkoitus, 1.4.11 Ei-tekstimuotoisen sisällön kontrasti, 2.2.2 Tauota, pysäytä, piilota, 2.4.4 Linkin tarkoitus (kontekstissa), 2.5.3 Nimilappu nimessä, sekä 3.3.1 Virheen tunnistaminen.

4 Täytäntöönpanomenettely ja palaute

4.1 Täytäntöönpanomenettely

Saavutettavuusvaatimusten noudattamisen valvomisen ja tarkastamisen lisäksi valvontaviranomainen antaa yleistä ohjausta ja neuvontaa saavutettavuusvaatimuksista sekä niihin liittyvistä velvollisuuksista ja oikeuksista.

Jokainen voi tehdä Etelä-Suomen aluehallintovirastolle saavutettavuuskantelun tai -selvityspyynnön palveluntarjoajasta, joka ei noudata laissa säädettyjä saavutettavuusvaatimuksia ja velvoitteita. Aluehallintovirasto

arvioi saapuneen ilmoituksen perusteella, käsitelläänkö ilmoitus kanteluna, saavutettavuusselvityspyynnönä vai valvonta-asiana.

Saapuneista ilmoituksista moni on sisältänyt palautetta palveluntarjoajalle tai ilmoituksen sisältö ei ole kuulunut aluehallintoviraston toimivaltaan. Tällaisissa tapauksissa ilmoittajaa on ohjattu antamaan saavutettavuuspalaute palveluntarjoajalle tai annettu muita ohjeita asian käsittelystä toisessa viranomaisessa.

Saavutettavuusselvityspyynnöjä raportointikaudella ei ole käsitelty. Saavutettavuusselvityspyynnön perusteet on laissa erikseen määritetty. Kyseessä ovat tilanteet, joissa sisältö ei täytä saavutettavuusvaatimuksia eikä ilmoittaja ole saanut sitä palveluntarjoajalta saavutettavassa muodossa määräajassa.

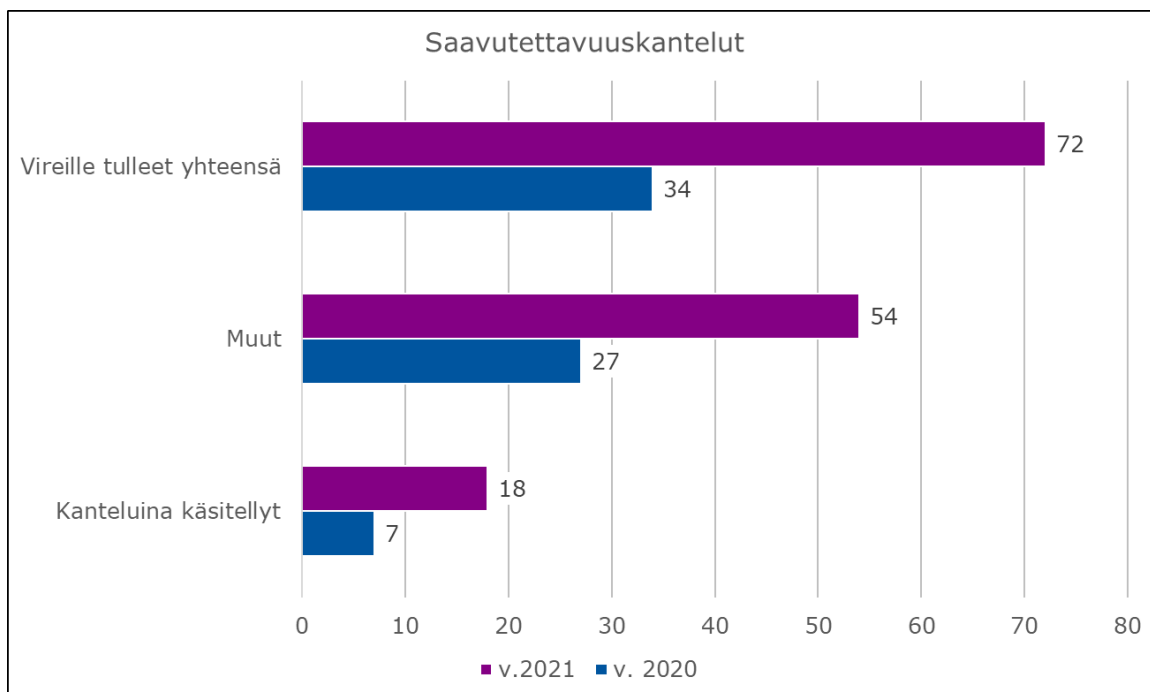
Seuraavissa luvuissa raportoidut määrät perustuvat aluehallintoviraston asianhallintajärjestelmän tietoihin vuoden 2020 alusta 30.11.2021 saakka.

4.1.1 Saavutettavuuskantelujen määrät vuosina 2020–2021

Vuonna 2020 saapuneita ilmoituksia kirjattiin vireille yhteensä 34. Näistä saavutettavuuskanteluina käsiteltiin seitsemän (7) ja muina asioina (ohjeet, siirrot toiselle viranomaiselle) 27.

Vuonna 2021 ilmoituksia kirjattiin vireille 30.11.2021 mennessä 72, joista saavutettavuuskanteluina käsiteltiin 18 ja muina asioina 54. Raportointihetkellä 13 saavutettavuuskantelun käsittely on kesken.

Kahta vuotta vertaamalla voidaan todeta, että saavutettavuuskantelut ja muut ilmoitukset ovat lisääntyneet.

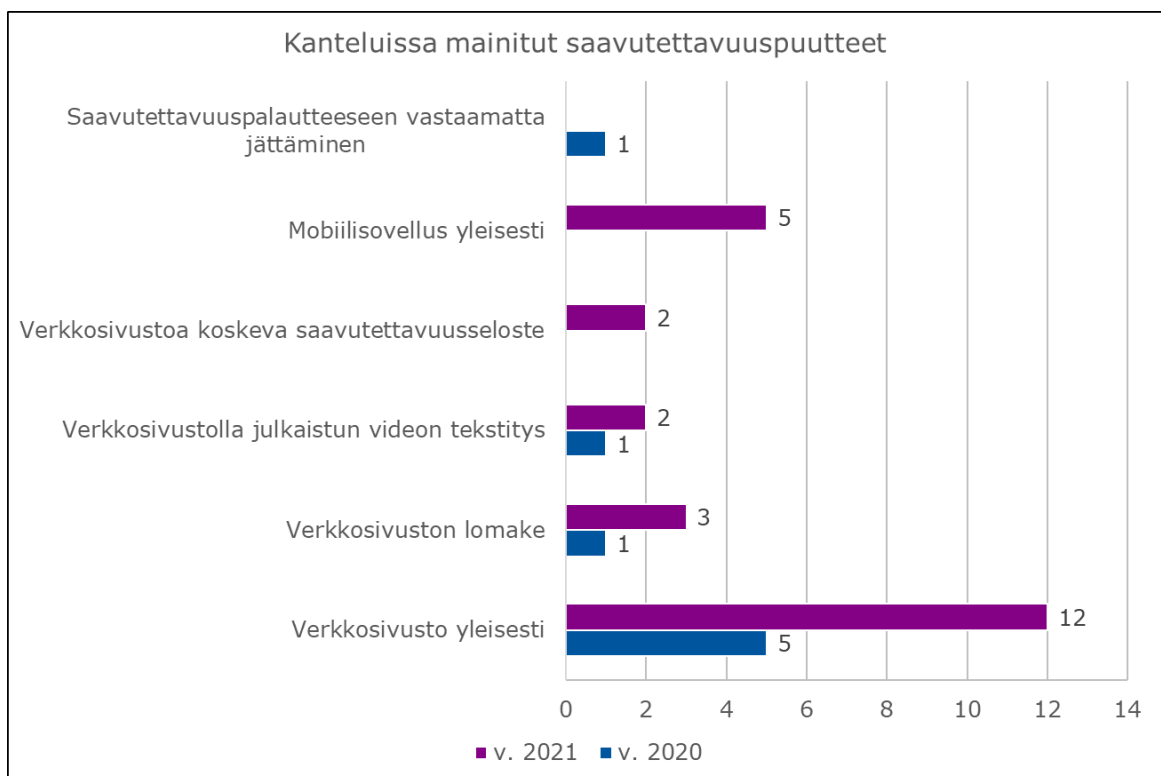
Kuva 1. Saavutettavuuskantelut vuosina 2020 ja 2021.

4.1.2 Saavutettavuuspuutteet kanteluissa

Vuonna 2020 kanteluissa saavutettavuuspuutteiksi oli mainittu verkkosivuston puutteet yleisesti (5), verkkosivuston ei-saavutettava lomake (1), verkkosivustolla julkaistusta videosta puuttuva tekstitys (1) ja saavutettavuuspalautteeseen vastaamatta jättäminen (1).

Vuonna 2021 kanteluissa saavutettavuuspuutteiksi mainittiin verkkosivuston puutteet yleisesti (12), verkkosivuston ei-saavutettava lomake (3), verkkosivustolla julkaistusta videosta puuttuva tekstitys (2), verkkosivustolta puuttunut saavutettavuusseloste (2) ja mobiilisovelluksen saavutettavuus yleisesti (5).

Erityisesti ilmoitukset, jotka koskevat verkkosivustojen saavutettavuuspuutteita yleisesti, ovat lisääntyneet. Lisäksi mobiilisovellusten saavutettavuuspuutteista alettiin ilmoittaa heti, kun mobiilisovellukset tulivat lain piiriin.

Kuva 2. Kanteluissa mainitut saavutettavuuspuutteet vuosina 2020 ja 2021.

4.1.3 Kanteluratkaisuissa annettu viranomaisohjaus

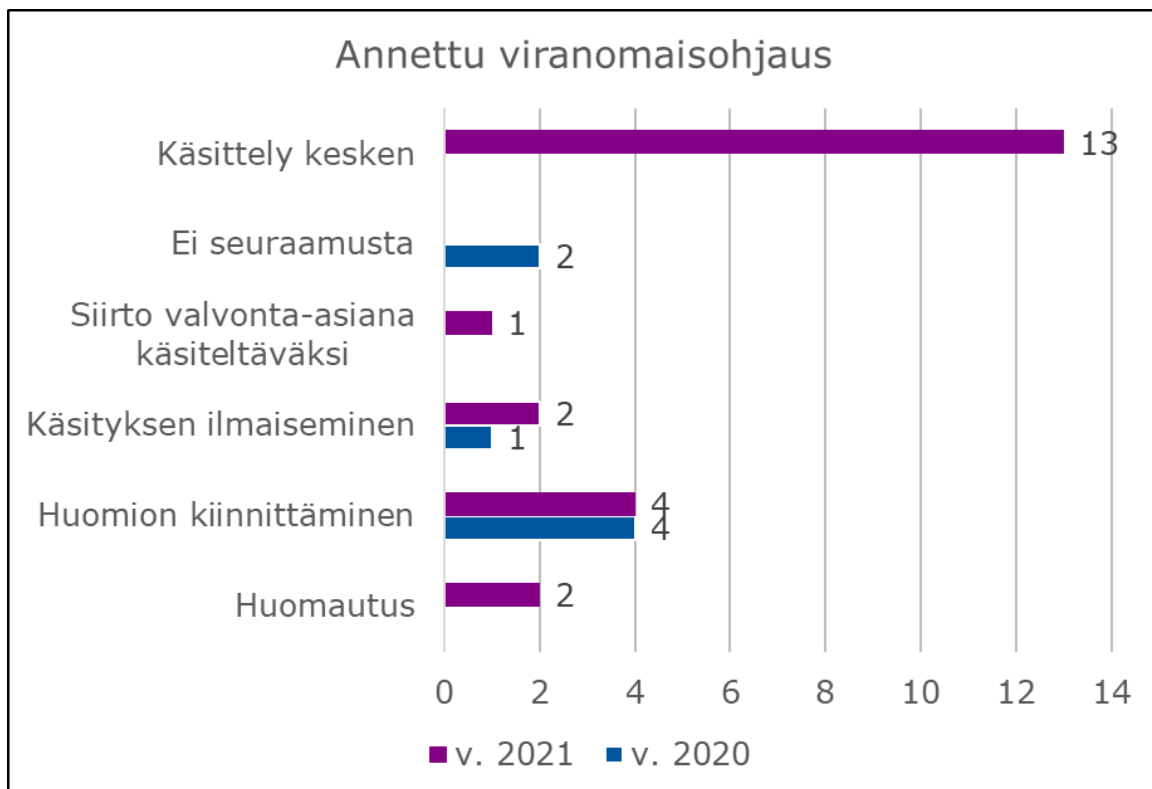
Kanteluiden käsittelyssä noudatetaan hallintolakia ja aluehallintoviraston sisäistä käsittelyohjetta. Kanteluasian käsittely päättyy aluehallintovirastossa asian ratkaisemiseen. Aluehallintoviraston antamaan kanteluratkaisuun ei voi hakea muutosta.

Aluehallintovirasto voi viranomaisohjauksena antamassaan ratkaisussa lievempinä keinoina ilmaista käsityksensä lain

mukaisesta menettelystä tai kiinnittää palveluntarjoajan huomiota saavutettavuusvaatimuksiin. Jos lievemmat keinot eivät asian kokonaisarviointi huomioon ottaen riitä, on mahdollista antaa huomautus.

Vuonna 2020 kanteluratkaisuissa aluehallintovirasto ilmaisi käsityksensä yhdessä (1) tapauksessa. Palveluntarjoajan huomiota saavutettavuusvaatimuksiin kiinnitettiin neljässä (4) tapauksessa. Kahdessa (2) tapauksessa ei tullut seuraamusta.

Vuonna 2021 kanteluratkaisuissa aluehallintovirasto ilmaisi käsityksensä kahdessa (2) tapauksessa. Palveluntarjoajan huomiota saavutettavuusvelvoitteisiin kiinnitettiin neljässä (4) tapauksessa. Huomautuksia annettiin kaksi (2). Yksi kanteluna vireille tullut asia siirrettiin valvonta-asiana käsiteltäväksi. Raportointihetkellä 13 kantelun käsittely on vielä kesken.

Kuva 3: Annettu viranomaisohjaus vuosina 2020 ja 2021.

4.2 Valvontaviranomaisen mahdollisuus antaa määräyksiä

Digipalvelulain mukaan valvontaviranomainen voi antaa myös määräyksiä. Se voi määrätä, että palveluntarjoajan on annettava määräajassa palvelun käyttäjälle tarvittava digitaalisen palvelun tietosisältö saavutettavuusvaatimukset täyttävässä muodossa tai muulla palvelun käyttäjän kannalta vaihtoehtoisella saavutettavalla tavalla.

Lisäksi valvonnan yhteydessä valvontaviranomainen voi määrätä, että palveluntarjoajan tulee kohtuullisessa määräajassa saattaa digitaalinen palvelu saavutettavuusvaatimusten mukaiseksi.

Määräyksiä voidaan myös tehostaa uhkasakolla. Toistaiseksi valvontaviranomainen ei ole antanut määräyksiä eikä määrännyt uhkasakkoja.

4.3 Kysely digipalvelulain toimeenpanosta

Valtiovarainministeriö teki kyselyn digipalvelulain toimeenpanosta vuodenvaihteessa 2019–2020 ja vuodenvaihteessa 2020–2021. Kysely suunnattiin lain soveltamisalaan kuuluville organisaatioille.

Osana vuoden 2020–2021 kyselyä kysyttiin, ovatko toimijat vastaanottaneet saavutettavuuspalautetta. Kyselyyn vastaasi 216 vastaajaa, mutta kysymyskohtaiset vastaajamäärät vaihtelivat. Kysymykseen saavutettavuuspalautteesta vastasi 215 vastaajaa. Näistä 29 % oli vastaanottanut saavutettavuuspalautetta ja 71 % ei ollut vastaanottanut saavutettavuuspalautetta.

Jatkokysymyksenä kysyttiin, onko saavutettavuuspalautteen perusteella tehty korjauksia palveluihin. Tähän kysymykseen vastasi 62 vastaajaa. Näistä 79 % oli tehnyt palautteen

perusteella korjauksia. Vastaajista 21 % ei ollut tehnyt palveluihin korjauksia saadun palautteen perusteella.

Jos korjauksia ei ollut tehty, oli mahdollista kertoa, miksi. Vastaajat mainitsivat syiksi, että

- palaute on ollut positiivista
- palautteet eivät ole edellyttäneet korjauksia
- palautetta on tullut vähän.

Kun kysyttiin, minkälaisia korjauksia organisaatiot ovat tehneet, saatiin seuraavat vastaukset:

- runsaasti yksittäisiä korjauksia, sekä sisällöllisiä että teknisiä
- linkkien korjauksia, tekstityksiä, helpotettu kirjautumista, muokattu palvelua palautteen pohjalta.

Kooste kyselyn tuloksista on [valtiovarainministeriön sivuilla](#).

5 Muut toimenpiteet vuosina 2018–2021

5.1 Sidosryhmien kuuleminen

5.1.1 Järjestöjen kuuleminen

Valvontaviranomaisen tulee kuulla säännöllisesti eri sidosryhmiä saavutettavuusvaatimusten täyttämisestä. Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikkö järjestää vuosittain kuulemistilaisuuden keskeisille järjestöille, jotka valvovat erityisesti vammaisten henkilöiden etuja. Ensimmäinen kuulemistilaisuus järjestettiin marraskuussa 2019 ja toinen joulukuussa 2020. Myös joulukuulle 2021 valmisteltiin kuulemistilaisuutta. Koska tilaisuudelle ei löydetty saavutettavan verkkolähteyksen toteuttajaa, joudutaan kuulemistilaisuus siirtämään alkuvuodelle 2022.

Kuulemistilaisuuksien tavoitteena on edistää valvontaviranomaisen toiminnan avoimuutta ja rakentaa vuorovaikutusta järjestöjen kanssa. Tilaisuuksissa kuullaan järjestöjen näkemyksiä digipalvelulain saavutettavuusvaatimuksista ja keskustellaan niistä. Järjestöillä on lisäksi mahdollisuus tuoda esiin näkemyksensä siitä, mitä digitaalisia palveluja aluehallintoviraston tulisi sisällyttää valvontaan.

Ennen kuulemistilaisuutta järjestöiltä on pyydetty lausuntoja. Niissä on pyydetty ottamaan kantaa muun muassa siihen, minkälaisena saavutettavuuden valvonnan rooli on näyttäytynyt järjestöille ja mitä odotuksia niillä on valvovalle viranomaiselle. Lisäksi on kysytty, mihin valvontaa pitäisi kohdistaa ja miksi. Järjestöjä on myös pyydetty tuomaan esiin, jos jonkin tietyn digitaalisen palvelun saavutettavuus on aiheuttanut huolta. Lisäksi on haluttu tietää, kuinka hyvin järjestöjen jäsenet tuntevat saavutettavuusvaatimukset ja miten järjestö edistää heidän tietoisuuttaan niistä.

Jokaisesta kuulemistilaisuudesta julkaistaan uutinen valvontaviranomaisen verkkosivustolla:

[Uutinen vuoden 2019 kuulemistilaisuudesta](#)

[Uutinen vuoden 2020 kuulemistilaisuudesta](#)

Vuoden 2019 kuulemistilaisuuteen osallistuivat Vammaisfoorumin jäsenjärjestöistä Aivoliitto, Autismiliitto, FDUV, Invalidiliitto, Kuurojen Liitto, Kuuloliitto, Kehitysvammaliitto, Kehitysvammaisten Tukiliitto, Näkövammaisten liitto, Suomen CP-liitto, Suomen kuurosokeat ry sekä Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto. Muita osallistujia olivat Erilaisten oppijoiden liitto, Kriminaalihuollon tukisäätiö, SOSTE ja Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry / Ikäteknologiakeskus. Neuroliitto sekä Kulttuurista kaikille eivät osallistuneet tilaisuuteen, mutta antoivat kirjallisen lausunnon.

Näiden lisäksi kutsu tilaisuuteen oli lähetetty Vammaisfoorumille ja sen kautta kaikille Vammaisfoorumin jäsenjärjestöille, Allianssille, Ihmisoikeusliitolle, Monihelille, Nuorisotutkimusseuralle, Nuorisoyhteisö Seitille, R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:lle, Suomen ylioppilaskuntien liitolle ja Vanhustyön keskusliitolle.

Vuoden 2020 kuulemistilaisuuteen osallistuivat Vammaisfoorumi sekä sen jäsenjärjestöistä Aivoliitto, Autismiliitto, FDUV, Kehitysvammaliitto, Kuuloliitto, Invalidiliitto, Näkövammaisten liitto ja SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf. Muita osallistujia olivat Allianssi, Erilaisten oppijoiden liitto ja Svenska hörsselförbundet rf. Kehitysvammaisten Tukiliitto, Kuurojen Liitto, SOSTE ja Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry eivät osallistuneet tilaisuuteen, mutta antoivat kirjallisen lausunnon.

Näiden lisäksi kutsu tilaisuuteen oli lähetetty Vammaisfoorumin kautta kaikille sen jäsenjärjestöille, Föreningen Luckanille, Ihmisoikeusliitolle, Kulttuurista kaikille – Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry:lle, Kriminaalihuollon tukisäätiölle, Monihelille, Nuorisoyhteisö Seitille, SAMSin kautta sen jäsenjärjestöille sekä Vanhustyön keskusliitolle.

Lisäksi vuosien 2019 ja 2020 kuulemistilaisuuksiin on osallistunut valtiovarainministeriö.

5.1.2 Yritysyhteistyö

Saavutettavuuden valvonnan yksikkö on käynnistänyt loppuvuonna 2021 yhteistyömallia saavutettavuusarviointeja ja -auditointeja tekevien yritysten kanssa. Yhteistyön tavoitteena on lisätä avointa vuoropuhelua valvovan viranomaisen ja saavutettavuustyötä tekevien yritysten välillä. Mahdollisista yhteistyötavoista on käyty alustavia keskusteluita neljän alalla toimivan yrityksen kanssa. Ensimmäinen yhteinen tilaisuus pyritään järjestämään alkuvuodesta 2022.

Ensimmäisessä vaiheessa mukana olisi lähinnä saavutettavuuskonsultointia ja -arviointeja tekeviä yrityksiä. Yhteisissä tilaisuuksissa on tarkoitus käydä keskustelua digipalvelulaista ja saavutettavuusvaatimuksista. Tavoitteena on, että saavutettavuudenvälön yksikkö ja saavutettavuuskonsultointia tarjoavat yritykset osaisivat ohjeistaa eri palveluntarjoajia mahdollisimman yhdenmukaisesti. Yritysyhteistyöllä pyritään myös edistämään yleistä tietoisuutta saavutettavuudesta.

5.2 Tiedottaminen saavutettavuuspolitiikasta

5.2.1 Digipalvelulain voimaantulosta tiedottaminen

Kun digipalvelulaki oli vahvistettu maaliskuussa 2019, valtiovarainministeriö ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston

saavutettavuudenvalvonnan yksikkö julkaisivat [yhteisen tiedotteen asiasta](#). Lisäksi järjestettiin yhteinen webinaari saavutettavuudesta. Näiden toimenpiteiden tarkoituksena oli tiedottaa ja tehdä näkyväksi, että saavutettavuusvaatimuksia valvoo Etelä-Suomen aluehallintovirasto.

5.2.2 Saavutettavuuskampanja eri medioissa

Saavutettavuudenvalvonnan yksikkö järjesti mediakampanjan saavutettavuusvaatimuksista, kun julkisen sektorin vanhojen verkkosivustojen siirtymäaika oli päättymässä. Kampanja näkyi useissa eri medioissa 17.8–6.9.2020.

Mediakampanjan natiivimainonnan tavoitteena oli ohjata kävijöitä lukemaan artikkeleita [Saavutettavat digipalvelut rakentavat yhdenvertaista Suomea](#) ja [Tillgängliga digitala tjänster bidrar till ett jämlikare Finland](#). Lisäksi natiivimainonta ohjasi tutustumaan saavutettavuusvaatimukset.fi-sivustoon.

Kanavilla Yle TV1 ja Yle FEM näytettiin tietoisuuksia suomeksi ja ruotsiksi 24.8–30.8.2020. Kampanjavidео [Esteettömät digipalvelut turvaavat itsenäisen arjen](#) on julkaistu myös valvontaviranomaisen sivuilla.

Banneri- ja hakusanamainonnan kampanja-aika oli 17.–30.8.2020. Bannerimainontaa tehtiin suomeksi ja ruotsiksi ja hakusanamainontaa suomeksi. Tavoitteena oli lisätä tietoisuutta saavutettavuusvaatimuksista ja ohjata sivustolle saavutettavuusvaatimukset.fi.

Twitterissä kampanja-aika oli 24.8.–6.9.2020. Tavoitteena oli laaja näkyvyys. Twiitteihin tulleista reaktioista päätellen mainokset herättivät yleisön mielenkiinnon.

Osana kampanjaa oli myös ulkomainontaa. Sen kampanja-aika oli 17.–23.8.2020 ja mainoksia oli yhteensä yli 600, joista suurin osa suomeksi ja muutama kymmen ruotsiksi.

Ulkomainos oli esillä molemmilla kielillä Espoossa, Helsingissä, Jyväskylässä, Kaarinassa, Tampereella, Turussa ja Vantaalla. Lisäksi suomenkielinen mainos oli esillä Hyvinkäällä, Kangasalla, Kouvolassa, Kuopiossa, Lahdessa, Mikkelissä, Pirkkalassa, Raisiossa, Oulussa ja Rovaniemellä.

Ulkomainonnan tavoitteena oli lisätä etenkin kansalaisten tietoisuutta saavutettavuudesta.

Mediakampanja saavutti kohdeyleisönsä kattavasti kaikissa kanavissa. Kampanja kasvatti saavutettavuusasian näkyvyyttä ja tunnettuutta. Osa etusivulle tai artikkeliin saapuneista kävijöistä poistui kuitenkin nopeasti. Tämä voi johtua siitä, että aiheen syvempi tieto ei koskettanut kävijää. Aluehallintovirasto sai sidosryhmiltä kampanjasta positiivista palautetta.

5.2.3 Kanteluiden päätöslyhennelmät

Saavutettavuudenvalvonta julkaisee päätöslyhennelmiä merkittävistä kanteluratkaisuista. Lisäksi näistä tiedotetaan medialle.

[Kanteluiden päätöslyhennelmät](#)

[Tiedotteet](#)

5.2.4 Lainsäädännön seurantaryhmä

Valtiovarainministeriö asetti huhtikuussa 2019 seurantatyöryhmän, joka seuraa digipalvelulain toimeenpanoa. Vuodenvaihteessa 2020–2021 työryhmän toiminta laajeni niin, että se koskee valtiovarainministeriön hallinnonalan Digitalisaation edistämisen ohjelmaa. Työryhmän tavoite on luoda edellytyksiä laadukkaalle ja sujuvalle digipalvelujen kehittämiselle. Saavutettavuudenvalvonnan yksiköllä on alusta asti ollut edustus työryhmässä.

[Digipalvelulain seurantatyöryhmän hankesivu](#)

[Lainsäädännön soveltamisen ja edistämisen työryhmä](#)

5.2.5 YK:n vammaisyleissopimuksen kansallinen toimintaohjelma

Saavutettavuus huomioidaan myös YK:n vammaisyleissopimuksen kansallisessa toimintaohjelmassa vuosille 2020–2023. Toimintaohjelma *Oikeus osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen* nostaa esiin, että saavutettavuusvaatimuksia valvoo Suomessa Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Yksi tavoite saavutettavuuden vahvistamiseksi on edistää digitaalisia palveluja siten, että mahdollisimman monilla vammaisilla ihmisillä olisi mahdollisuus käyttää verkkosivustoja itsenäisesti. Tavoitteeseen pyritään seuraavilla toimenpiteillä:

- Julkisten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuutta edistetään tiedotuksella, ohjauksella ja neuvonnalla sekä valvontakeinoin.
- Jokaiseen ministeriöön nimetään saavutettavuusvastaava.
- Valtionhallinnon työntekijöille suunnatun eOppivan saavutettavuusmateriaali liitetään osaksi ministeriöiden perehdytysohjelmaa.
- Varmistetaan, että kaikkien ministeriöiden sivustoilla on saavutettavuusseloste ja palautemahdollisuus.

VANE julkaisi toimintaohjelman keskeisten sisältöjen esittelemiseksi kahdeksan lyhyttä saavutettavaa [videoklippiä](#). Saavutettavuudenvalvonnan yksikkö osallistui videoklippien tekemiseen ja kertoo saavutettavuudesta ja keskeisistä toimenpiteistä videolla *Esteettömyys ja saavutettavuus*.

Saavutettavuudenvalvonnan yksikkö tiedotti toimintaohjelmasta jakamalla videosarjan Twitter-tilillään 3.8.-

21.9.2021. Lisäksi tästä oli uutinen saavutettavuusvalvonnan elokuun uutiskirjeessä.

5.2.6 Kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma

Saavutettavuus on esillä myös valtioneuvoston perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmassa vuosille 2020–2023. Ohjelma seuraa ja mittaa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Digipalvelulain mukaisten verkkopalveluiden saavutettavuus on yksi indikaattori, jolla mitataan sähköisten palveluiden saavutettavuutta.

[Valtioneuvoston perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma 2020–2023](#)

5.2.7 Euroopan komission kyselystä tiedottaminen

Saavutettavuudenvalvonnan yksikkö julkaisi [uutisen Euroopan komission kyselystä](#), jolla kerättiin tietoa ja näkemyksiä saavutettavuusdirektiivin ja sen täytäntöönpanopäätösten arvioinnin tueksi. Kyselystä kerrottiin myös elokuun 2021 uutiskirjeessä ja saavutettavuudenvalvonnan Twitterissä.

5.2.8 Lausunnot

Saavutettavuudenvalvonnan yksikkö on antanut julkisen lausunnon

- eduskunnan hallintovaliokunnalle kansallisen lainsäädännön toimeenpanosta lokakuussa 2018
- valtioneuvoston ihmisoikeusselontekoon kesäkuussa 2020
- valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihankkeesta huhtikuussa 2021
- korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelmasta toukokuussa 2021

- Terveysten- ja hyvinvoinninlaitoksen määräykseen, joka koskee Omatietovarantoon liitettävien hyvinvointisovellusten olennaisia vaatimuksia ja sertifiointia, lokakuussa 2021
- eduskunnan hallintovaliokunnalle Suomen kannasta saavutettavuusdirektiivin uudelleenarviointia varten lokakuussa 2021.

5.3 Kokemuksia ja havaintoja saavutettavuusvaatimusten täytäntöönpanosta

Samalla kun saavutettavuusdirektiivi on lisännyt digitaalista yhdenvertaisuutta, se on johtanut myös joihinkin direktiivin tavoitteiden vastaisiin käytäntöihin.

Keskeinen saavutettavuudenvälvönnän yksikön tietoon tullut haaste koskee 14 vuorokauden määräaika, jonka kuluessa saavutettavuusvaatimukset on direktiivin mukaan toteutettava suoraan aikasidonnaiseen mediaan. Aikaraja on johtanut siihen, että moni toimija pitää videoita verkossa vain 14 vuorokautta ja poistaa ne sen jälkeen vedoten saavutettavuusdirektiiviin. Aikarajaa siis tulkitaan ikään kuin se velvoittaisi poistamaan tallenteet ennen kuin 14 vuorokautta on kulunut. Käytäntö on hyvin ongelmallinen yhdenvertaisuuden kannalta, koska sen myötä osalla väestöä ei koskaan olisi pääsyä tallenteisiin, joiden pitäisi olla saavutettavia kahden viikon päästä suorasta lähetyksestä.

Jotta direktiiviä voitaisiin tulkita ja soveltaa yhdenmukaisesti, olisi kriittistä määritellä tarkemmin joitain sisältötyyppejä ja palveluja. Tulkinta- ja soveltamisongelmia aiheuttavat jatkuvasti esimerkiksi intra- ja ekstranetit, digitaaliset "työtilat", sosiaalinen media, virtuaali- ja lisätyn todellisuuden ratkaisut, sisäisten ja ulkoisten verkkosivustojen julkaisujärjestelmien ylläpito- ja näkymät, muut ulkoiset

pilvipalvelut ja karttapalvelut. Lisäksi tulkinnanvaraisia ovat toimisto-ohjelmätiedostojen ja aikasidonnaisen median aiemmin julkaisemisen määritelmä.

Saavutettavuudenvalvonnan yksikön havaintona on myös, että toimijat arvioivat kohtuutonta rasitetta ensisijaisesti kustannusten kannalta. On siis havaittavissa, että vähemmälle huomiolle jäävät muut 5 artiklassa mainitut asiat kuten vammaisille henkilöille koituva hyöty. Myöskään sitä ei ole täysin sisäistetty, että poikkeus on tarkoitettu vain tilapäiseksi ja koskemaan ainoastaan osaa palvelusta. Epäselvää on myös, voiko kohtuuttomaan rasitteeseen vedota niin, että sisältö tullaan tekemään saavutettavaksi, kun teknologia kehittyy.

Saavutettavuudenvalvonnan yksikön saaman palautteen perusteella saavutettavuusselosteen sisältövaatimukset ovat osittain epäselvät. Hämmentäväksi on koettu esimerkiksi se, että saavutettavuusvaatimuksista poikkeamista voidaan saavutettavuusselosteessa perustella sillä, että kansallista lainsäädäntöä ei ole noudatettu.

Saavutettavuudenvalvonnan yksikköön tulee jatkuvasti palautetta, että saavutettavuuden toteuttamiseen ei ole riittävästi resursseja. Saavutettavuuden toteuttamiseen olisi kuitenkin varattava riittävästi resursseja, koska saavutettavuusdirektiivi on merkityksellinen yhteiskunnallisen yhdenvertaisuuden vuoksi.

Osa valvotuista toimijoista toi esiin, että valvontaviranomaisen tarkastuksen tulokset olivat osittain eriäviä heidän itse tilaamansa saavutettavuusauditoinnin kanssa. Useassa yhteydessä on tullut esiin toive, että saavutettavuusosaajien ja saavutettavuusauditointien sertifiointiprosessi voisi helpottaa hyvien saavutettavuusosaajien tunnistamista ja vakiintuneiden käytänteiden syntymistä. Moni asia saavutettavuudessa

edellyttää tulkintaa, ja tulkintoja tehdään erilaisella kokemuksella, välineillä ja perehtyneisyyden tasolla.

5.3.1 Tiedot koulutus- ja tiedotustoiminnasta

Aloitettuaan toimintansa elokuussa 2018 Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuuden valvonnan yksikkö laati viestintäsuunnitelman, jota on sittemmin päivitetty. Sen tarkoitus on linjata ja ohjata yksikön viestintää, jotta tieto digipalvelulaista ja yleisemmin saavutettavuudesta tavoitaisi mahdollisimman hyvin mahdollisimman monen toimijan.

5.3.1.1 Saavutettavuusvaatimukset.fi-verkkosivusto

Syksyllä 2018 alettiin suunnitella sivustoa saavutettavuusvaatimukset.fi, joka on digipalvelulaissa mainittu saavutettavuusvalvonnan yksikön tehtävä. Sivusto julkaistiin toukokuussa 2019, ja sitä ylläpidetään suomeksi ja ruotsiksi. Sivustolla on myös joitain sisältöjä Suomen kansallisilla viittomakielillä ja selkokielellä.

Verkkosivusto saavutettavuusvaatimukset.fi on valvontaviranomaisen keskeinen tiedotuskanava digipalvelulaista ja sen saavutettavuusvaatimuksista, ja sitä kehitetään jatkuvasti. Sivustolle on tehty käytettävyydesteistä alkuvuonna 2020 ja useita saavutettavuusauditointeja. Raportin laatimishetkellä meneillään on sivuston kognitiivisen saavutettavuuden arviointi.

Sivustolla on tietoa myös muun muassa käyttäjän oikeuksista ja valvontaviranomaisen tehtävistä. Syksyllä 2019 siellä julkaistiin saavutettavuusselostetyökalu, jonka tarkoituksena on ohjata toimijoita laatimaan komission (EU) 2018/1523 täytäntöönpanopäätöksen mukainen saavutettavuusseloste. Sivustolla julkaistaan myös uutisia, kanteluratkaisuja, vierasblogia, webinaaritallenteita ja muuta saavutettavuuteen liittyvää materiaalia.

5.3.1.2 Uutiskirje

Saavutettavuudenvalvonnan yksikkö julkaisee säännöllisesti uutiskirjettä, jossa tiedotetaan ajankohtaisista saavutettavuusasioista ja yksikön toiminnasta. Ensimmäinen uutiskirje julkaistiin maaliskuussa 2019. Uutiskirjeitä on lähetetty vuosittain neljä, kuluvana vuonna 2021 kuitenkin vain kaksi.

5.3.1.3 Twitter

Saavutettavuuskokonaisuutta varten perustettiin syyskuussa 2018 oma Twitter-tili @saavutettava, näyttönimeltä Saavutettavuus.

Saavutettavuudenvalvonta osallistui syyskuussa 2021 aluehallintovirastojen Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat - vastuualueen teemaviikoille sosiaalisessa mediassa. Teemaviikon sisältöjä jaettiin pääasiallisesti aluehallintoviraston some-kanavissa, mutta saavutettavuudenvalvonnan yksikkö jakoi niitä myös omassa Twitterissään. Tavoitteena oli tuoda esiin saavutettavuudenvalvonnan työtä ja asiantuntijuutta osana aluehallintovirastoja.

5.3.1.4 Webinaarit ja seminaarit

5.3.1.4.1 Vuosi 2018

Saavutettavuusvalvonnan yksikkö järjesti syksyllä yhdessä valtiovarainministeriön kanssa saavutettavuuskiertueen. Kiertueen tarkoituksena oli, että aluehallintoviraston ja valtiovarainministeriön asiantuntijat kertovat pääasiat saavutettavuuslainsäädännöstä ja saavutettavuusdirektiivin vaatimuksista. Lisäksi tilaisuuksissa esitettiin käytännön esimerkkejä verkkopalvelujen saavutettavuudesta eri näkökulmista. Tästä syystä eri tilaisuuksiin oli pyydetty puhujiksi vammaisjärjestöjen, viranomaisten ja yksityissektorin

edustajia. Kiertue kävi yhteensä seitsemällä paikkakunnalla: Tampere, Kuopio, Turku, Vaasa, Oulu, Rovaniemi ja Helsinki. Niissä pidettiin seitsemän suomenkielistä seminaaria ja yksi ruotsinkielinen. Osa tilaisuuksista striimattiin ja taltioitiin. Kiertueella tavoitettiin yli tuhat kuulijaa.

Syksyllä saavutettavuudenvälvönnän yksikkö osallistui Kuntamarkkinoille. Lisäksi yksikkö piti muiden järjestämissä tilaisuuksissa yhteensä kahdeksan puheenvuorö.

5.3.1.4.2 Vuosi 2019

Syyskuussa saavutettavuudenvälvönnän yksikkö järjesti *Saavutettavuusongelmat käytännössä* -webinaarin. Tilaisuudessa ulkopuolinen saavutettavuusasiantuntija esitteli verkkosivustöjen yleisimpiä saavutettavuusongelmia. [Webinaaritallenne](#) on julkaistu saavutettavuusvaatimukset.fi-sivustolla.

Syyskuussa saavutettavuudenvälvönnän yksikkö järjesti lisäksi seminaarin *Sanoista teköihin – Saavutettavuustyö käytännössä*.

Seminaarissa eri toimijat kertoivat esimerkkejä yleisimmistä saavutettavuusongelmista ja esittelivät ratkaisuja niihin. Lisäksi Euroopan komission asiantuntija kertoi EU:n esteettömyysdirektiivistä. Saavutettavuuden välvönnän yksikkö esitteli seminaarissa kehittämänsä saavutettavuusselostetyökalun. Seminaarin [tallenne on julkaistu](#) saavutettavuusvaatimukset.fi-verkkosivuilla.

Marraskuussa saavutettavuudenvälvönnän yksikkö järjesti webinaarin *Tiedostöjen saavutettavuudesta* yhdessä saavutettavan kirjallisuuden ja julkaisemisen asiantuntijakeskuksen Celia kanssa. Webinaarissa Celia kertoi tiedostöjen saavutettavuuden toteuttamisesta ja tiedostöjen

saavutettavuushaasteista. Webinaarin [tallenne on julkaistu](#) saavutettavuusvaatimukset.fi-verkkosivuilla.

Kesällä saavutettavuudenvälvönnän yksikkö kertoi saavutettavuudesta Suomi Areenassa aluehallintoviraston messupisteellä. Syksyllä yksikkö osallistui Kuntamarkkinoille ja piti siellä puheenvuoron saavutettavuudesta suomeksi ja ruotsiksi.

Lisäksi yksikkö piti muiden järjestämissä tilaisuuksissa yhteensä 30 puheenvuoroa.

5.3.1.4.3 Vuosi 2020

Toukokuussa saavutettavuudenvälvönnän yksikkö järjesti webinaarin saavutettavuusselosteesta. Webinaarissa kerrottiin siitä, mitä digipalvelulaki edellyttää saavutettavuusselosteelta. Lisäksi esiteltiin saavutettavuusselostetyökalu, jonka saavutettavuuden välvönnän yksikkö on kehittänyt. Webinaarissa kerrottiin myös, millä tasolla saavutettavuuspuutteet pitää kirjata saavutettavuusselosteeseen, kuka voi tehdä saavutettavuusarvion ja mitä tarkoittaa vetoaminen kohtuuttomaan rasitteeseen. Samansisältöinen webinaari ruotsiksi pidettiin elokuussa. [Molempien webinaarien tallenteet](#) on julkaistu saavutettavuusvaatimukset.fi-sivustolla.

Valtiovarainministeriö, Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvälvönnä ja Digi- ja väestötietovirasto järjestivät toukokuussa webinaarin *Digi kaikille 2020, ratkaisuja yhdenvertaisten palvelujen rakentamiseen*. Webinaarissa käsiteltiin sitä, miten rakentaa digitaalisia palveluja yhdenvertaisuus huomioiden. [Tallenne on valtiovarainministeriön](#) sivuilla.

Elokuussa saavutettavuudenvälvönnän yksikkö järjesti yhdessä aluehallintoviraston ruotsinkielisen sivistystoimen yksikön

kanssa ruotsinkielisen webinaarin *Webbtillgänglighet i praktiken*. Tilaisuudessa käsiteltiin verkkopalvelujen saavutettavuutta käytännössä. [Webinaarin tallenne](#) on julkaistu saavutettavuusvaatimukset.fi-sivustolla.

Lisäksi yksikkö piti muiden järjestämissä tilaisuuksissa yhteensä 15 puheenvuoroa.

5.3.1.4.4 Vuosi 2021

Tammikuussa saavutettavuuden valvonnan yksikkö järjesti webinaarin *Videoiden ja äänilähetysten saavutettavuus*. Puolen päivän mittaisessa webinaarissa käytiin kattavasti läpi digipalvelulain vaatimukset videoiden ja äänilähetysten saavutettavuudelle. Lisäksi eri puhujat toivat monipuolisesti esiin, miten saavutettavuutta voidaan parantaa videolähetyksissä.

Lisäksi yksikkö piti muiden järjestämissä tilaisuuksissa yhteensä 16 puheenvuoroa.

5.3.1.4.5 Verkkokoulutus saavutettavuusvaatimuksista

Saavutettavuudenvalvonnan yksikkö on tuottanut yhdessä valtionhallinnon oppimisalustan eOppivan kanssa koulutuksen *Saavutettavuus ja digipalvelulain vaatimukset*. Koulutus on julkaistu eOppiva-oppimisalustalla, joka on suunnattu valtionhallinnon työntekijöille. Saavutettavuuskoulutus on avoin kaikille muillekin, koska digipalvelulaki velvoittaa laajasti myös valtionhallinnon ulkopuolisia toimijoita. Koulutus on tuotettu sekä suomeksi että ruotsiksi. Saavutettavuuskoulutus on mainittu myös VANEn toimintaohjelmassa toimenpiteenä, jolla edistetään saavutettavuutta (tarkemmin kohdassa 5.2.5).

5.3.1.5 Digi arkeen -neuvottelukunta

Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuudenvalvonnan yksiköllä on edustus valtiovarainministeriön asettamassa Digi

arkeen -neuvottelukunnassa toimikaudella 2020–2023. Digi arkeen -neuvottelukunta on yhteistyö- ja vuoropuhelukanava kansalaisjärjestöjen, tutkijoiden, eri viranomaisten ja julkisten palveluiden digitalisoinnista vastaavan valtiovarainministeriön välillä.

Saavutettavuudenvalvonnan yksikön edustajat olivat mukana pientyöryhmässä, joka valmisti neuvottelukunnan 2021 pyöreän pöydän tilaisuuden *Ihmisoikeudet digitaalisissa palveluissa Suomessa ja EU:ssa*.

Saavutettavuudenvalvonta oli myös mukana järjestämässä neuvottelukunnan avointa verkkotilaisuutta *Kilpailuetuna saavutettavuus – työkaluja yrityksille*, joka oli syyskuussa 2021.

[Digi arkeen -neuvottelukunnan verkkosivut](#)

6 Liitteet

- Liite I: Verkkosivustojen yksinkertaistetun valvonnan menetelmät (pdf)
- Liite II: Verkkosivustojen kattavan valvonnan menetelmät (pdf)
- Liite III: Mobiilisovellusten kattavan valvonnan menetelmät (pdf)
- Liite IV: Verkkosivustojen yksinkertaistetun valvonnan tulokset (pdf)
- Liite V: Verkkosivustojen yksinkertaistetun valvonnan tulosten visualisointi (pdf)
- Liite VI: Verkkosivustojen yksinkertaistetun valvonnan tulosten erittely (excel)

- Liite VII: Verkkosivustojen yksinkertaistetun valvonnan tulosten erittely (pdf)